

УДК: 32.019.51: (654.19+004.738.5)] ((470+571):477)(091)

ІНФОРМАЦІЙНА АГРЕСІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Татаренко Г.В., Арсентьєва О.С.

INFORMATIONAL AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE: HISTORICAL PARALLELS

Tatarenko G. V., Arsentyeva O. S.

У статті розглянуті поняття, форми і види інформаційної війни. Проведені історичні паралелі між збройними україно-російських протистояннями 1917-1918 р. р. та 2014-2018 р. р., висвітлено вплив інформації та пропаганди на різні сфери та верстви українського суспільства.

Ключові слова: інформація, інформаційна війна, інформаційна агресія, мас-медіа, історія, історичні паралелі.

У січні 2013 р. начальник Генерального штабу збройних сил РФ генерал армії В. Герасимов, виступаючи на загальних зборах Академії воєнних наук РФ, розкрив сутність так званої «гібридної війни», спираючись на досвід дій військових в Європі, на Близькому і Середньому Сході, а також «кольорових революцій» на пострадянському просторі. У доповіді В. Герасимова «Цінність науки у передбаченні» було підкреслено, що в ряді випадків за своєю ефективністю невоєнні методи значно перевищили силу зброї й акцент у веденні сучасної війни перемістився у бік широкого застосування політичних, економічних, інформаційних, гуманітарних та інших невійськових заходів, спрямованих на активізацію протестного потенціалу населення [1].

Доповідь генерала одержала назву «доктрина Герасимова» та є новою теорією ведення сучасної війни. Головною стратегічною метою такої війни є, за визначенням самого В. Герасимова,

досягнення атмосфери постійного занепокоєння та конфліктів у ворогуючій країні. Це стратегія сіяння хаосу, коли цілком благополучна держава за лічені місяці і навіть дні може перетворитися в арену запеклої збройної боротьби, стати жертвою іноземної інтервенції, зануритися в пучину хаосу, гуманітарної катастрофи і громадянської війни [1].

У «доктрині Герасимова» зазначено, що саме інформаційним технологіям відведено особливу роль. Він зазначає, що новітні інформаційні технології дозволяють значно скоротити просторовий, часовий та інформаційний розрив між військами й органами управління, а дистанційний безконтактний вплив на супротивника стає головним способом досягнення цілей бою і операції. Повною мірою реалізацію Російською Федерацією головних положень «доктрини Герасимова» наразі можна прослідкувати в Україні.

На жаль, Україна опинилася в центрі геополітичного протистояння, суб'єктами

якого виступають не тільки безпосередні учасники конфлікту – Росія та Україна, але такі потужні гравці як Європа та США.

Використання інформаційних технологій у веденні війни не новітня розробка людства, вони є породженням і засобом як внутрішньої, так і зовнішньої політики держав. Інформаційні війни супроводжують всю історію людства. Яскравим прикладом є релігійні та ідеологічні війни.

Стрімкий науково-технічний розвиток та створення новітніх інформаційних технологій у XX та XXI ст. призвели до створення нових технологій та методів ведення інформаційних війн. Інформаційні війни починаються напередодні збройного конфлікту, супроводжують його та тривають протягом значного проміжку часу після завершення конфлікту з метою формування та закріплення для всіх учасників конфлікту історичного підґрунтя для пояснення причин, цілей, наслідків, ідеології сприйняття конфлікту та майбутніх відносин між колишніми учасниками.

Як зазначає Г. Почепцов: «Інформаційна війна – термін публіцистів, він не використовується в професійному середовищі, де його замінили на інформаційні чи психологічні операції. Однією з причин цього стало те, що війна не може вестися в мирний період, а операції можуть» [2].

Особливостями ведення інформаційних війн є те що: їх учасниками виступає безмежно велике коло осіб; для інформації не існує кордонів; об'єкти впливу одночасно стають носіями та розповсюджувачами інформаційного впливу (інформація діє як вірус); інформаційна зброя має змогу перетворювати світогляд, формувати стійку позицію, закладати основи ідеології для майбутніх поколінь; результати впливу часто мають різновекторну спрямованість та навіть можуть бути протилежними, несподіваними

від очікуваних, особливо при викритті правдивої ситуації.

Сучасне суспільство піддається інформаційному впливу постійно. Ранок багатьох з нас починається з кави та новин, які й є елементом інформаційного впливу. Такий постійний вплив формує або короткострокове індивідуальне сприйняття події, або створює тривалий накопичувальний ефект, який, зрештою, може призвести нас до розуміння того, що наше власне сприйняття певного явища істотно відрізняється від того, яким воно було колись раніше. І це нове сприйняття того ж самого факту може спонукати нас до дій, які раніше вдавалися нам неможливими.

Сучасні мас-медіа - це засіб, за допомогою якого відбувається інформаційний вплив, і від того, як держава використовує потенціал мас-медіа, може залежати доля держави не тільки в «особистому» конфлікті, але й взагалі як політичного гравця.

Цинічна цитата, автором якої називають рейхсміністра народної освіти та пропаганди Німеччини Йозефа Геббельса: «Дайте мені засоби масової інформації і я з будь-якого народу зроблю стадо свиней», дуже влучно відображає роль засобів масової інформації у впливі на свідомість та світосприйняття. Мова йде не тільки про вплив та формування певної нації з принципами та ідеологією, які негативно сприйматимуться світом, бо вони не відповідають демократичним загальнолюдським принципам (Північна Корея, наприклад), але й про формування у певної нації негативного ставлення до інших народів - створення образу ворога (Росія – Україна, Росія – США). При цьому можна застосовувати будь-які методи впливу навіть безглузді, брехливі, бо: «...чим жадливіше брешеш, тим скоріше тобі повірять» [3, с. 180] (міфи про розп'ятих хлопчиків та знищених снігурів та берізок на Західній Україні, як символів Росії).

Російський медіа-експерт Ігор Яковенко наголошував, що: «... ЗМІ в Росії є найнебезпечнішою структурою, набагато небезпечнішою за «Аль-Каїду», набагато небезпечнішою за терористичні структури, тому що вони є пусковим механізмом для перетворення моєї країни на найнебезпечніший геополітичний об'єкт у світі» [4].

На жаль, єдиним чесним засобом ведення інформаційних війн є трансляція правди, як про себе так і про ворога, але її слід вміти подати. Невміло сказана правда призводить до появи так званих «зрадофільських» настроїв (новітній термін у вітчизняному просторі), що у свою чергу призводить до формування недовіри до влади, занепадницьких настроїв і програшу в інформаційні битві.

Наразі методи «неправди-правди», «напівправди» широко використовують антиукраїнські структури в самій Україні. Мережа таких структур маскується під псевдопатріотичні течії, яким притаманний власний світогляд на патріотизм, національну ідею та демократію.

Доповідь відомого російського опозиціонера Б. Немцова «Путін. Війна», яка побачила світ вже після вбивства політика, закінчується такими словами: «Війну на сході України часто називають «гібридною». Це, мовляв, унікальний винахід Володимира Путіна: не пряма військова агресія, але створення збройного конфлікту на території сусідньої держави таким чином, щоб формально його ініціатору неможливо було висунути претензій» [5, с. 62]. Ця точка зору досить розповсюджена як серед російських, так і серед українських дослідників. Водночас, багато істориків та політологів проводять історичні паралелі між подіями в Україні 2014-2017 років і подіями майже столітньої давнини, зокрема російсько-українськими протистояннями 1917-1920-х років.

Говорячи про історичні паралелі протистояння Росії та України, можна пригадати події україно-російського протистояння 1917-1918 рр. та навести деякі приклади.

Після падіння російської монархії в лютому 1917 р. вже 01 вересня 1917 р. проголошено Російську республіку. На території раніше єдиної країни масово почали виникати національні державні утворення. В 1917 р. було проголошено незалежність Фінляндії, в 1918 р. незалежною державою проголосила себе Білорусь. В ті ж часи від колишньої Російської імперії від'єдналися країни Прибалтики (Естонія, Латвія, Литва), Польща, Закавказзя. Не стала винятком і Україна. Схожі події відбувалися на початку 90-х років ХХ ст., коли припинив існування Радянський союз, та отримали назву «парад суверенітетів».

Як у 1917-1918 р, так і на початку 1990-х формально Росія визнавала право кожної нації на самовизначення. Так, весною 1917 р. лідер більшовиків В. Ульянов (Ленін) зазначав: «Ми байдужо, нейтрально ставимось до сепаратистських рухів. Якщо Фінляндія, якщо Польща, Україна відділяються від Росії, в цьому нічого поганого немає. Що ж тут поганого? Хто це скаже – той шовініст» [6, с. 15]. Більше ніж через 80 років (08 серпня 1990 р.) Б.М. Єльцин зробить у м. Казань заяву: «Беріть суверенітету стільки, скільки зможете проковтнути» [7, с. 12].

Як бачимо, формально і більшовики, і «демократичний» уряд Російської Федерації не заперечували та навіть підтримували прагнення націй на самовизначення і незалежність. Проте слід зазначити, що за чотири роки до описуваних подій той же В. Ульянов писав: «При єднанні дій пролетарів великоросійських і українських вільна Україна можлива, без такої єдності про неї не може бути й мови» [8, с. 128].

Які висновки можна зробити з цих двох заяв? По-перше, новий радянський уряд Російської республіки вбачав можливість існування незалежної України тільки під керівництвом пролетаріату - пролетаріату українського, але керованого з Росії.

07(20) листопада 1917 року Українською Центральною Радою було прийнято історичний документ – III Універсал, яким було проголошено Українську Народну Республіку як автономію у складі Російської держави. Ця подія, а також вибори до Всеросійських установчих зборів, що відбулися 12(25) листопада того ж року і на яких українські більшовики зазнали нищівної поразки, змусили уряд Леніна готуватися до збройного захоплення влади в Україні.

Розраховуючи на підтримку армії та робітничих мас, в ніч з 29-го на 30-те листопада (з 11 на 12 грудня) 1917 р., більшовики спробували підняти повстання в Києві та Одесі. Проте повстання зазнало поразки, а заколотники були роззброєні лояльними до українського уряду військами та вислані за межі України.

Невдача зі збройним повстанням змусила більшовиків змінити тактику своїх дій в Україні. Для підготовки громадської думки було залучено пропагандистську машину Раднаркому. Так, «тільки за листопад-грудень 1917 року в газетах «Зірка», «Пролетарська думка», «Донецький пролетар» було опубліковано 60 статей і матеріалів, що дискредитували Центральну раду»

Проте, для повного розуміння всіх трагічних для України подій зими 1917 р. необхідно звернути увагу на Харків. 08(21) грудня 1917 р. в Харків увійшли війська під командуванням В. Антонова-Овсієнка. Формальною причиною введення війська була необхідність забезпечення безпеки на залізниці, оскільки саме цим

напрямом більшовики планували організувати наступ на Дон.

Ось як змальовує події того часу український історик В. Савченко: «У Харкові в ті дні дійсно встановилася повна анархія, причому навіть місцеві більшовики і Харківська міська дума настійно вимагали вивести буйні червоні загони з міста» [9, с. 10].

Проте, як би там не було, але під прикриттям російських багнетів українські та російські більшовики проголосили Українську Народну Республіку Рад робітничих, селянських, солдатських і козацьких депутатів зі столицею в Харкові. І практично відразу депутати голосують за приєднання до Радянської Росії [10].

Сьогодні історики порівнюють події в Харкові з подіями в Слов'янську 2014 року. Проте, на нашу думку, таке порівняння не зовсім доречне. Вважаємо, що, якщо вже проводити історичні паралелі, зимові події в Харкові є відображенням тих подій, що відбувалися весною 2014 року в Криму. Проголошення номінального суверенітету з повним ігноруванням законодавства в обох випадках забезпечувалося здебільшого силою загарбницької зброї.

Підсумовуючи ці трагічні події, можемо сказати, що вже тоді Росія почала впроваджувати тактику «гібридної» війни, ту саму, яку так успішно продемонструвала всьому світу весною 2014 року.

На нашу думку, не можна не згадати і про ще один дивовижний історичний збіг. Коли російські війська захоплювали міста на сході України, уряд Центральної Ради займався демобілізацією найбільш боєздатних загонів своєї армії. Намагаючись не провокувати свого північного сусіда, Центральна Рада розпускала свої війська. Так само, намагаючись не провокувати грізного сусіда, Верховна Рада 2014 року наказала без бою відступити з Криму, а у 1994 році, також не бажаючи провокувати потенційних

ворогів, Український уряд віддав Росії ядерну зброю в обмін на Будапештський меморандум, який, на жаль, виявився «...не вартим того паперу, на якому він написаний».

Сьогодні в пресі і на телебаченні все частіше звучать порівняння українських «кіборгів», захисників Донецького аеропорту – з героями Крут. Ось як коментує такі порівняння начальник управління Українського інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук, Я. Файзулін: «... аналогія з цими двома битвами (Дебальцево та Іловайськ), а також з обороною Донецького аеропорту є справедливою у тому сенсі, що українські вояки тримали позиції до останнього, не поступаючись у бою значно переважаючим силам ворога. Головна ж подібність у тому, що і тоді Україну оберігала молодь, і зараз теж. Згадаємо, як починалося творення українського війська у березні 2014 року – воно відбувалося поспіхом, і першими, хто відреагував на заклики держави ставати до лав, була молодь, зокрема та, яка перебувала в загонах самооборони на Майдані, протестуючи проти режиму тогочасного президента Януковича» [11].

Описуючи події українсько-радянської війни 1917-1920-х років у контексті порівняння з українсько-російським протистоянням, сьогодні не можна не згадати і про ще один вражаючий історичний збіг, а саме – створення квазідержавних маріонеткових утворень, так званих «народних республік».

Весною 1918 року, відступаючи перед переважаючим натиском німецьких, айстро-угорських та українських військ, радянське керівництво почало задумуватись про мирні переговори, в результаті яких би вдалося утримати за собою хоча б частину українських земель.

Очевидно, більшовики не мали достатньо сил і засобів для прямого

протистояння наступаючим австро-німецьким військам. Тому, слідуючи знаменитій формулі Льва Троцького «ні війни, ні миру», червоні вирішили розіграти карту квазідержави на території східної України.

12 лютого 1918 року на 4-му обласному з'їзді Рад робітничих і солдатських депутатів Донецького і Криворізького басейнів було оголошено про створення так званої «Донецько-Криворізької республіки». Штучне утворення, відоме ще як «ДКР» або «Донкривбас», мало включати в себе частини Катеринославської, Харківської і Херсонської губерній. Претендували кривдонбасівці і на землі Війська Донського. Варто відзначити, що об'єднання відбувалося без урахування національних або регіональних особливостей територій. По суті, єдине завдання «Донкривбасу» - гібридна збройна боротьба більшовиків з Українською Народною Республікою та її німецькими союзниками. Офіційно ж радянський уряд нову «республіку» не визнавав. Така сама ситуація спостерігається в офіційних заявах представників політичних еліт та у документах сучасної РФ щодо так званих ДНР та ЛНР.

На чолі «Донкривбасу» став більшовик Федір Сергєєв, більш відомий під партійною кличкою «товариш Артем». Він же приступив до створення імпровізованих збройних сил. Фактично ж це були ті ж червоногвардійці.

Насамперед керівництво «ДКР» приступило до націоналізації підприємств акціонерних товариств, експропріювавши їх за два місяці близько сотні. Тільки за березень 1918 року нові «господарі життя» змогли націоналізувати 230 рудників. Раніше були конфісковані дев'ять великих заводів, які виробляли близько 80 відсотків чавуну і сталі в південних регіонах Російської імперії. Націоналізації піддалися і вугільні шахти [12]. У цьому контексті досить примітними є

дії сучасного керівництва визнаних Україною терористичними організаціями ДНР та ЛНР. Нещодавня націоналізація вугільних шахт (березень 2017 р.), вивезення до Росії обладнання з заводів «Топаз» та «Луганського Патронного Заводу», розпил на металобрухт залізниці аналогічні подіям давнини.

Проте, керівництво сучасних республік забуває про долю керівництва «ДКР». Виходячи з того, що одним із завдань ми поставили собі прогнозування, вважаємо за доцільне нагадати, що 24 липня 1921 року «товариш Артем» загинув при загадковій аварії експериментального аеровагону на залізничному прогоні Москва-Тула, а практично всі міністри «ДКР» не пережили сталінських чисток 1931-1939 рр.

Також слід і згадати, що стосовно самої «ДКР» Й.Джугашвілі (Сталін) недвозначно заявив: «Ніякого «Донкривбасу» не буде, і не повинно бути, час вже кинути займатися дурницями» [10].

Менш відомо сьогодні і про існування інших «народних республік» - Кримську і Одеську, проте й їх доля подібна долі «ДКР». Але, оцінюючи територіальні претензії тодішніх маріонеткових держав, стають зрозумілими витоки проекту «Новоросія» та якою буде його доля.

На завершення ми не можемо не згадати про ще одну подію: 5 січня 1919 року, відповідаючи на ноту протесту Директорії, народний комісар закордонних справ РСФРР Г. Чичерін стверджував, що: «військ РСФРР в Україні нема, а проти Директорії воює армія «українського радянського уряду, який є цілком незалежний». Простежується яскрава аналогія із словами В. Путіна про те, що проти українців воюють «ополченці», а ніякої армії РФ в Україні «немає і не може бути».

Таким чином, ми можемо стверджувати, що радянська Росія розхитувала ситуацію в Україні сторіччя тому, як і зараз, нехтуючи

нормами міжнародного права; агресія Росії проти України завжди починалася у періоди, коли наша країна чинила спробу вийти з-під контролю імперії, будь-то події розпаду імперії, розвалу СРСР чи Революції Гідності: уряд Росії завжди вбачав можливість існування незалежної України тільки керованою з Росії; методи 1918-1921 років були доповнені новими, осучаснені й отримали назву «гібридної війни»; російська влада як сто років тому, так і зараз, заперечує саме поняття «війна» та переконує всіх, що в Україні існує лише внутрішній конфлікт; агресія проти України здійснювалась і здійснюється також завдяки «п'ятій колонії» з активним використанням русифікованого пролетаріату великих міст Сходу та Півдня країни; підрич боекратності збройних сил України здійснювався як тодішньою владою в особі голови військового відомства РРФСР Л. Б. Троцького, так і нинішнім ГРУ і силами спеціальних операцій ЗС РФ; стратегія розчленування України на утворення у вигляді так званих «ДНР», «ЛНР», «Новоросія» тощо, яку намагається сьогодні реалізувати Кремль, була вже випробувана більшовиками ще у 1918 році. Однією з причин наших невдач було небажання провокувати потенційних ворогів, як в часи УЦР, так і в 2014 році.

Отже, тактика російських військ в Україні, починаючи з 2014 року, багато в чому повторює дії радянського уряду початку ХХ століття. На жаль, більшість споживачів не спроможні відрізнити спотворену інформацію від правдивої, критично оцінити інформацію з різних типів медіа. Наразі гострою є проблема медіа-грамотності, знань, які дозволяють людині аналізувати й протистояти пропаганді і брехні. Медіа-експерти виділяють три основних правила, які допоможуть у боротьбі з маніпуляціями інформацією: використовувати перевірені джерела інформації; вміти аналізувати; вміти

самостійно робити висновки. Сама тому одним зі спільних завдань «...державних, громадських, наукових, експертних, журналістських інституцій є розробка термінових ефективних заходів щодо нейтралізації інформаційної-диверсійної діяльності Російської Федерації проти України та протидії її подальшому розгортанню» [13, с. 140]. Безумовно, задля досягнення бажаного результату необхідно розробити нову Доктрину національної безпеки України, модернізувати існуючу систему інформаційної безпеки держави, прийняти Рамкову стратегія інформаційної та комунікативної безпеки України, проводити відповідні заходи щодо підняття та розвинення навичок медіа-грамотності серед населення.

Література:

1. Герасимов В. Ценность науки в предвидении. Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий / В. Герасимов // Военно-промышленный курьер. — 2013. — 27 февраля. — №. 8 (476). — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.

2. Почепцов Г. Информационные войны: тенденции та шляхи розвитку / Г.Почепцов [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/informatsiyeni_viyeni_tendentsii_ta_shlyakhi_rozvitku/?media=print

3. Гитлер А. Моя борьба (Adolf Hitler. Mein Kampf). - [Электронный ресурс] Режим доступа: http://eth0.in/wp-content/uploads/2013/10/Mein-Kampf.rus_.pdf

4. Марченко Н. Російський бенкет «нерукостикальних» / Наталя Марченко, Марта Франчук // День. — 2014. — 18–19 лип. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://day.kyiv.ua/uk/arhiv/no130-2014>

5. Яшин И. Независимый экспертный доклад "Путин. Война" / И. Яшин, О. Шорина. — М., 2015. — 65 с.

6. Ленин В.И. Про Україну. Частина II. 1917-1922. — К., 1969. — С. 15.

7. Герои 90-х. Люди и деньги: Новейшая история капитализма в России / Валерия Башкирова, Александр Соловьев, Владислав Дорофеев. — М.: Альпина нон-фикшн, 2012. — 471 с.

8. Критические заметки по национальному вопросу. 1913 г. / Ленин В. И. Полн. собр. соч., т. 24, с. 113-150.

9. Савченко В. А. Двенадцать войн за Украину. — Х.: Фолио, 2006. — 416 с.

10. Топчий А. "Когда в России началась гражданская война, Сталин заявил: "Никакого "Донкривбасса" не будет и не должно быть" [Электронный ресурс] / Андрей Топчий // Факты. — 2017. — Режим доступа до ресурсу: <http://fakty.ua/241914-kogda-v-rossii-nachalas-polnomasshtabnaya-grazhdanskaya-vojna-i-ne-bylo-nuzhdy-igrat-v-gibridnyu-stalin-zayavil-nikakogo-donkrivbassa-ne-budet-i-ne-dolzno-byt-pora-by-brosit-zanimatsya-erundoj>.

11. Файзулін Я. Бій під Крутами - важливий епізод першої гібридної російсько-української війни - <http://www.memory.gov.ua/news/bii-pid-krutami-vazhli-vii-epizod-pershoi-gibridnoi-rosiisko-ukrainskoi-viini-faizulin>

12. Солдатенко В. Ф. Донецько-Криворізька республіка: історія і уроки / В кн.: Регіональна політика України: концептуальні засади, історія, перспективи. — К., 1995.

13. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення / Ю.О. Горбань // Вісник НАДУ. -2015. - № 1. - С.136-141.

References:

1. Gerasimov V. Tsennost nauki v predvidenii. Novyie vyizovyi trebuyut pereosmyslit formy i sposobyi vedeniya boevyih deystviy / V. Gerasimov // Voенno-promyshlennyiy kurer. — 2013. — 27 fevralya. — #. 8 (476). — [Elektronniy resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.

2. Pocheptsov G. InformatsIynI viyni: tendentsIYi ta shlyahi rozvitku / G.Pocheptsov [Elektronniy resurs]. — Rezhim dostupu :http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/informatsiyeni_viyeni_tendentsii_ta_shlyakhi_rozvitku/?media=print

3. Gitler A. Moya borba (Adolf Hitler. Mein Kampf) [Elektronniy resurs] Rezhim dostupu:

http://eth0.in/wp-content/uploads/2013/10/Mein-Kampf.rus_.pdf

4. Marchenko N. RosIyskiy benket «nerukostiskalnih» / Natalya Marchenko, Marta Franchuk // Den. – 2014. – 18–19 lip. [Elektronniy resurs] Rezhim dostupu: <http://day.kyiv.ua/uk/arhiv/no130-2014>

5. Yashin I. Nezavisimiy ekspertniy doklad "Putin. Voyna" / I. Yashin, O. Shorina. – M., 2015. – 65 s.

6. LenIn V.I. Pro UkraYinu. Chastina II. 1917-1922. – K., 1969. – S. 15.

7. Geroi 90-h. Lyudi i dengi: Noveyshaya istoriya kapitalizma v Rossii / Valeriya Bashkirova, Aleksandr Solov'ev, Vladislav Dorofeev. —M.: Alpina non-fikshn, 2012. — 471 s.

8. Kriticheskie zametki po natsionalnomu voprosu. 1913 g. / Lenin V. I. Poln. sobr. soch., t. 24, s. 113-150.

9. Savchenko V. A. Dvenadtsat voyn za Ukrainu. — H.: Folio, 2006. — 416 s.

10. Topchiy A. "Kogda v Rossii nachalas grazhdanskaya voyna, Stalin zayavil: "Nikakogo "Donkrivbassa" ne budet i ne dolzhno byt" [Elektronniy resurs] / Andrey Topchiy // Faktyi. – 2017. – Rezhim dostupu do resursu: <http://fakty.ua/241914-kogda-v-rossii-nachalas-polnomasshtabnaya-grazhdanskaya-vojna-i-ne-bylo-nuzhdy-igrat-v-gibridnyu-stalin-zayavil-nikakogo-donkrivbassa-ne-budet-i-ne-dolzhno-byt-pora-by-brosit-zanimatsya-erundoj>.

11. FayzulIn Ya. BIy pId Krutami - vazhliivy epIzod pershoYi glbridnoYi rosIysko-ukraYinskoYi vIyni - <http://www.memory.gov.ua/news/bii-pid-krutami-vazhli-vii-epizod-pershoi-gibridnoi-rosiisko-ukrainskoi-viini-faizulin>

12. Soldatenko V. F. Donetsko-KrivorIzka respubllka: IstorIya I uroki / V kn.: Regionalna polItika UkraYini: kontseptualni zasadi, IstorIya, perspektivi. – K., 1995.

13. Gorban Yu. O. InformatsIyna vIyna proti UkraYini ta zasobi YiYi vedennya / Yu.O. Gorban // VIsnik NADU. -2015. - # 1. - S.136-141.

Татаренко Г. В., Арсентьева Е. С. Информационная агрессия Российской Федерации против Украины: исторические параллели. – Статья.

В статье рассмотрены понятие, формы и виды информационной войны. Проведены исторические параллели между вооруженными украино-российскими противостояниями 1917-1918 гг. и 2014-2018 гг. Осуществлен анализ влияния информации и пропаганды на различные сферы и слои украинского общества.

Ключевые слова: информация, информационная война, информационная агрессия, масс-медиа, история, исторические параллели.

Tatarenko G.V., Arsenyeva O.S. Informational aggression of the Russian Federation against Ukraine: historical parallels. – Article.

The article describes the concepts, forms and types of information warfare. The historical parallels between the armed Ukrainian-Russian confrontations of 1917-1918 and 2014-2018 were made, the influence of information and propaganda on various spheres and strata of Ukrainian society was highlighted.

Key words: information, information warfare, information aggression, mass media, history.

Авторська довідка:

Татаренко Галина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства, завідувач кафедри конституційного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Арсентьева Олена Сергіївна – кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2018 р.

Рецензент: заступник ПрАТ «ВНЗ МАУП» Кравцова Є. О.

